

Dekanat Grodno-Wschód Miasteczko Przewałka jest znane z 1569 r. jako posiadłość królewska (dwór) w powiecie Grodzieńskim województwa Trockiego WKL. Od 1762 r. była to posiadłość rodu Ogińskich, od 27 lutego 1792 r. miała nawet swój herb, przedstawiający św. Michała Archaniola z tarczą i strzałami, zwyciężającego diabła.

Już na początku XVII w. miejscowa świątynia katolicka, prawdopodobnie kaplica, uważana była za starożytną i "nie wiadomo kiedy i przez kogo ufundowaną". Kościół na jej miejscu był pobudowany z fundacji króla Zygmunta III Wazy w 1609 r. i poświęcony pt. Judy Tadeusza. Na początku świątynia otrzymała status filii, ale na prośbę biskupa wileńskiego Benedykta Wojny (1600-1615) król zaliczył kościół do parafialnych. † W 1777 r. książę Franciszek Ksawery Ogiński, właściciel Przewalki z 1766 r. i starosta miejscowy, odnowił stary kościół drewniany. Nieco później, w wyniku utraty środków istnienia, parafia została samodzielną kapelanią, obsługiwaną przez ojców z zakonu Karmelitów z Wilna.

Kościół był prostokątny w planie, pionowo oszalowany z trzyścienną częścią ołtarzową, flankowaną dwiema zakrystiami. Trójkątny fronton fasady głównej flankowały dwie czworokątne wieże-dzwonnice. Świątynię nakrywał wysoki dwuspadowy dach gontowy z walmami nad ołtarzem. Terytorium kościelne obniesione było belkowym ogrodzeniem.

W 1866 r. za udział w powstaniu 1863 r. parafię zlikwidowano, a uczestnicy powstania z miejscowych parafii zostali zesłani na Syberię. Na cześć ofiar na Świętej Górze ustanowiono wysoki krzyż (nie zachował się do dziś). W 1869 r. kościół wraz z parafialnymi budynkami i ziemią przekazano cerkwi prawosławnej w Druskiennikach. Katolików z Przewalki dołączono do parafii Hoża. Przez długi czas kościół po prostu był zamknięty, powoli obracając się w ruinę, dopiero w 1913 r. przerobiono go na cerkiew. Jedyne nabożeństwo odprawiane było w obecności dwóch przybyłych na poświęcenie świątyni kapłanów, a w 1915 r. (podczas I wojny światowej) starożytna świątynia spłonęła. Władze prawosławne odbudowały cerkiew.

W latach 1918-1919 miejscowi katolicy pobudowali nowy drewniany kościół w neogotyckim stylu i 16 lipca 1920 r. świątynię poświęcił ks. Franciszek Bernat, nadano jej tytuł Najświętszej Maryi Panny Karmelskiej (Szkaplerznej) i św. św. Szymona i Tadeusza. Budynek wymagał zakończenia i upiększenia. Od 16 lipca 1922 r. prace prowadził ks. Józef Butkiewicz. W 1927 r. pierwszym proboszczem parafii został ks. Stanisław Macewicz. Jego następcą w latach 1929-1937 był ks. Józef Cyrankiewicz. Właśnie za czasów jego pobytu i pracy w parafii na ścianach kościoła zostały namalowane obrazy czterech Apostołów, ozdobione główny i boczne ołtarze. Liczba wiernych przed II wojną światową w parafii Przewałka wynosiła prawie 1400

osób.

Ostatni proboszcz kościoła ks. Antoni przybył do Przewałki 15 maja 1937 roku; podczas II wojny światowej został aresztowany przez Niemców, dalszy los nie jest znany. Odtąd parafia nie miała stałego pasterza, a w 1962 r. władze radzieckie zamknęły kościół. Mieszkańcy wsi jeździli nawet do Moskwy z prośbą otworzyć kościół, lecz bez skutku. Za czasów radzieckich kościół był zaniedbany, nawet, kiedy na świątynię podczas burzy spadło drzewo, przewodniczący kołchozu nie pozwolił go zdjąć, w wyniku czego zostało uszkodzone wnętrze kościoła. Budynek plebanii, który znajduje się naprzeciwko wejścia do kościoła, zabrano pod szkołę. Tak zostało do dziś.

W 1990 r. kościół zwrócono parafianom, którzy na czele z ks. Stanisławem Gawlikiem (+1996) odrestaurowali go. 29 października, w święto patrona kościoła, świątynię poświęcono pw. św. Judy Tadeusza. Ciekawe, że do fundamentu apsydy z kamienia łupanego założono kamień młyński, a przy wejściu ustanowiono dwie kotwice. Kościół prostokątny w planie z pięćścienną apsydą, flankowaną dwiema zakrystiami, nad którymi znajdują się łóże fundatorów (zewnątrznie tworzą podobieństwo transeptu). Trójkątny fronton fasady głównej flankowany jest dwiema czworokątnymi walmowymi wieżami-dzwonnicy. Na dzwonnicy znajdują się dwa dzwony: stary z datą "1870" i nowy, ofiarowany przez Jana Łapacińskiego w 1996 r. Kościół nakryty dwuspadowym blaszanym dachem z walmami nad apsydą.

Wnętrze kościoła pokryte podszywaną deskową stółą, płaską wzdłuż bocznych ścian i półcyldryczną w centrum. Wszystkie trzy neobarokowe ołtarze świątyni są optycznie namalowane na ścianach. Na poziomie pierwszym głównego ołtarza namalowana jest Matka Boża z Dzieciątkiem Jezus, w drugim – tritorium z postaciami św. Augustyna, św. Franciszka i św. Kazimierza, na konchowym sklepieniu apsydy namalowany epizod Przemienienia Pana. Okna prezbiterium otaczają obrazy św. św. Jana Chrzciciela i Szymona (po stronie lewej), a także św. św. Tadeusza i Marka Ewangelisty. Nad oknami widnieje się napis: "Pod Twoją obronę uciekamy się". Ołtarze boczne – dwupoziomowe: lewy poświęcony św. Józefowi (na górze obraz św. Antoniego), prawy – Ukrzyżowaniu, na górze - obraz św. Anny. Nad narteksem mieści się balkon chóru, na którym znajdują się organy, opierający się na dwie kolumny.